

Õiguskantsler

Teie 23.08.2013 nr

Meie 26.09.2013 nr 7-4/131219/1304120

**Seisukoht õigusrikkumise puudumise kohta
Ebavõrdne kohtlemine teleri vaatamise võimaldamisel**

Härra []

Pöördusite õiguskantsleri poole 27.08.2013 laekunud avaldusega, milles kaebate, et Tallinna Vangla on rikkunud Teie õigusi sellega, et kohtles Teid ja teisi vangla esimeses üksuses viibinud kinni peetavaid isikuid erinevalt vangla kolmandas üksuses viibinud kinni peetavatest isikutest, kuna ei lubanud 18.05.2013 toimunud Eurovisiooni lauluvõistluse teleülekannet lõpuni jälgida, nagu see oli võimalik kolmandas üksuses, ning elektrivool kambrites lülitati välja tavapäraselt kell 22.00.

Osutate, et esitasite Tallinna Vanglale taotluse mittevavalise kahju hüvitamiseks suuruses 20 eurot ja vangla vastas Teile 21.08.2013 vastusega kahju hüvitamise taotlusele nr 5-18/13/19926-5 (edaspidi lühiduse huvides vastus) ning jättis taotluse rahuldamata. Rõhutate, et Teile ei ole vajalik rahasumma, vaid soovite ennekõike õiglust. Esitate oma avalduses ka igasuguste faktiliste põhjendusteta oletuslikke väiteid, et Tallinna Vangla kolmanda üksuse kinni peetavatest isikutest maksab keegi kolmanda üksuse juhile vastutasuks teatud soodustuste eest.

Teie avaldusele lisatud kahju hüvitamise taotluse vastus on mahukas ja põhjalik. Tuginen antud juhul Teie kaebuse lahendamisel Teie poolt edastatud materjalile, kuna sellest lähtuvalt näib olukord olevat küllaldaselt selge ning täiendava materjali hankimine on mittevajalik.

Käsitlen järgnevalt kahte küsimust: esiteks – kas Teie õigusi on rikutud, kui Teid koheldi väidetavalt ebavõrdselt vangla kolmanda üksuse kinni peetavate isikutega; teiseks – kas vangla on Teie kahju hüvitamise taotluse läbivaatamisel jõudnud põhjendatult järeldusele jätta see rahuldamata.

Esimese probleemi osas märgin, et küsimust, kui kaua võivad kinni peetavad isikud õhtul telerit vaadata, ei reguleeri olulises osas ei vangistusseadus (edaspidi ka VangS) ega justiitsministri 30.11.2000 määrus nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ (edaspidi kas VSE või vangla sisekorraeeskiri). VangS § 8 lõige 1 tõstab esile vaid öörahu, sätestades, et öörahu algusest kuni äratuseni ning muul vangla sisekorraeeskirjas ja kodukorras sätestatud ajal eraldatakse kinni peetavad neile ettenähtud kambritesse, mis lukustatakse. VSE § 10 lõike 2 kohaselt on kinni

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

peetavatele isikutele ette nähtud 8-tunnine pidev uneaeg ja oma äranägemisel kasutatav vaba aeg. Kinni peetavale isikule piisava uneaja tagamise vajadust on nentinud ka Riigikohus.¹

Ilmselt tulenevalt soovist tagada kinni peetavatele isikutele küllaldane uneaeg, on Tallinna Vangla direktori 31.01.2013 käskkirjaga nr 20 kinnitatud „Tallinna Vangla kodukorra“² (edaspidi kodukord) punktis 5.5 nenditud, et kaabeltelevisioon lülitatakse kambrites sisse kell 6.00 ja välja kell 22.00. Kodukorra punkti 5.6 järgi on vanglateenistusel õigus teha päevakavas vastavalt vajadusele erakorralisi ja ajutisi muudatusi (sh õigus häirida kinnipeetava und öörahu ajal, kui see on vajalik järelevalve teostamist takistava asjaolu kõrvaldamiseks, öörahu rikkuva tegevuse lõpetamiseks või muul olulisel põhjusel). Kinnipeetavaid teavitatakse muudatustest eelnevalt võimaluse korral.

Seega on üldiseks reegliks Tallinna Vanglas, et kella 22.00 alates kuni hommikul kella 6.00-ni telerivaatamine kinni peetavatele isikutele küllaldase uneaja tagamiseks võimalik ei ole ja erandid ses osas tulenevad peamiselt kodukorra punktist 5.6, millele antud juhul on erandi kehtestamise õigustusena viidanud vastuses ka Tallinna Vangla.

Riigikohus on võrdse kohtlemise põhimõtte osas haldusmenetluses rõhutanud, et: „Võrdse kohtlemise põhimõtte kohaselt käsitletakse ühetaoliselt kõiki isikuid ühtedes ja samades oludes ning samadel eeldustel. Ühetaoline kohtlemine peab olema tagatud ühesuguste asjaolude korral.[...] Võrdsuse põhimõtte rikkumisega on tegemist siis, kui ühesuguseid asjaolusid käsitletakse ilma nähtavate mõistlike põhjusteta erinevalt.“³

Teisal on Riigikohus jällegi osutanud, et võrdne kohtlemine ei ole ainumäärav ega prevaleeri seaduslikkuse põhimõtte ees. Riigikohus on selgesõnaliselt öelnud, et: „[V]õrdsuse põhimõtte rikkumisega pole tegemist, kui haldusorgan ei korda isiku kasuks viga, mille ta on teinud mõne teise isiku puhul.“⁴

Nimetatud seisukohti koostoimes ja antud juhtumit reguleerivate normidega kombineerides ilmneb, et Teie õiguste rikkumine on Teie viidatud erineva kohtlemise näol sisuliselt välistatud. Pidite õigustatult juhinduma üldpõhimõttest, et kaabeltelevisiooni on võimalik vaadata vaid õhtul kella 22.00-ni ja mingit õiguspärast ootust pikemaajaliseks vaatamise võimaluseks Teil ei eksisteerinud. Kui vanglateenistus tegi kodukorra punktist 5.6 juhindudes erandi ja võimaldas osadel kinni peetavatel isikutel kaabeltelevisiooni jälgida ühel päeval kella 00.00-ni, siis on kaks võimalust.

Kui erandi tegemine ühele üksusele oli õiguspärane ja põhjendatud (s.h oli mõistlik põhjus üht üksust erinevalt kohelda), siis ei ole tegemist põhjendamatult ebavõrdse kohtlemisega. Kui aga vanglateenistus tõepoolest tegi erandi õigusvastaselt ning põhjendamatult ja ka kolmanda üksuse kaabeltelevisioon tulnuks välja lülitada kell 22.00, siis ei tähenda see, et kui Teie suhtes sama viga ei korratud, oli tegemist Teie õiguste rikkumisega ebavõrdse kohtlemise kaudu. Mõlemal juhul ei saa Teie õigusi olla rikutud.

¹ Nt RKHKo 14.11.2012, nr 3-3-1-44-12-p 19.

² Tallinna Vangla direktori 31.01.2013 käskkirjaga nr 20 kinnitatud „Tallinna Vangla kodukord“. 24.09.2013 veebilehel leitavas redaktsioonis. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.vangla.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=57924/Tallinna+vangla+kodukord.pdf>.

³ RKHKo 20.12.2000, nr 3-3-1-61-01, p 5-6.

⁴ RKHKo 06.05.2004, nr 3-3-1-19-04, p 18.

Seega ei ole Teie õigusi Teie kirjeldatud moel ja asjaoludel rikutud sellega, et Teie üksuses lülitati 18.05.2013 kaabeltelevisioon välja tavapärasel ajal kell 22.00 ja vangla kolmandas üksuses võimaldati kaabeltelevisiooni vahendusel telesaateid jälgida kella 00.00-ni.

Mis puudutab Teie kahju hüvitamise taotlust, siis ehkki ma kõigis detailides ehk vangla põhjendustega ei nõustu, pean vangla lõppjärel dust, et kahju hüvitamine Teile pole võimalik, asjakohaseks ning seetõttu ei pea ma vajalikuks detailselt vangla vastust Teile analüüsida.

Märgin vaid lühidalt, et lisaks eeltoodud kahtlustele, kas väidetava erineva kohtlemise näol oli tegemist ikkagi õigusvastase tegevusega, on Teie edastatud teabest võrdlemisi ühemõtteliselt selge, et riigivastutuse seaduse (edaspidi ka RVastS) kohaselt Teile väidetavalt tekitatud kahju hüvitamisele kuuluda ei saaks. Seda põhjusel, millele on osutanud muu hulgas ka Tallinna Vangla oma vastuses kahju hüvitamise taotlusele.

Nimelt sätestab RVastS § 9 lõige 1, et füüsiline isik võib nõuda mittevaralise kahju rahalist hüvitamist vaid süüliselt väärkuse alandamise, tervise kahjustamise, vabaduse võtmise, kodu või eraelu puutumatus või sõnumi saladuse rikkumise, au või hea nime teotamise korral. See tähendab, et isikule väidetavalt tekkinud mittevaraline kahju (Teie juhtumil siis Teie hinnangul „hingeline närveerimine“ ja „hingelised üleelamised“) peab saabuma ühe RVastS § 9 lõikes 1 ammendavalt toodud tegevusest põhjustatuna.

Üsna ilmselt ei tule kõne alla antud juhul vabaduse võtmine (see on Teil piiratud seoses kuriteo eest määratud vanglakaristuse kandmisega hoolimata teleri vaatamise võimalustest), kodu või eraelu puutumatus või sõnumisaladuse rikkumine ega ka au või hea nime teotamine. Teie edastatud materjalides pole mingeid viiteid sellele, et Teie tervis oleks kuidagi halvenenud seoses 18.05.2013 toimunuga ning tavapärane närveldamine olmeliste pisiküsimuste pärast, nagu seda lõpuni nägemata telesaade on, vaevalt tervel inimesel mingeid tervisekahjustusi saaks kaasa tuua ja seda ei ole Teie edastatud materjalist võimalik ka sedastada.

Minu hinnangul ei ole tegemist ka süüliselt väärkuse alandamisega. Riigikohtu praktikas on seda mõistet üsna järjekindlalt seostatud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika ja selles sedastatud inimväärkust alandava kohtlemisega, mis väljendub sellistes kannatustes, mis ületasid kinnipidamisega kaasnevate kannatuste vältimatu taseme.⁵ Antud juhul on jutt ühe laialdaselt transleeritava ja meelelahutusliku lauluvõistluse täies ulatuses vaatamise võimalusest, mille ärajäämisega ei kaasunud kannatusi, mis ületaks ka tavaelus ning väljaspool kinnipidamiskohta tavapäraselt vältimatu igapäevase stressi ja meelehärmi taseme, mis johtub olmelistest vähetähtsatest luhtumistest ja ebaõnnestumistest ning ammugi ei ole tegemist kohtlemisega, mis võiks kaasa tuua selliseid tagajärgi, mida tavapärasel õiguspraktikas seostatakse inimväärkust alandava käitumisega (nt ohjeldusmeetmete kasutamisel vms).

Seega ei saa eelevalde tuginedes asuda kuidagi seisukohale, et tegemist oleks üldse Tallinna Vangla vanglateenistuse tegevusega, mis saaks tekitada ka juhul, kui tõepoolest mingi mittevaraline kahju tekkis (milles ma äärmiselt sügavalt kahtlen), kahju, mis kuuluks vastavalt RVastS § 9 lõikele 1 hüvitamisele. Niisiis võib Tallinna Vangla otsust Teile kahju mitte hüvitada pidada õigustatuks.

⁵ Vt nt RKHKo 19.06.2012, nr 3-3-1-18-12, p 25.

Kõige eelneva kokkuvõttes leian, et Tallinna Vangla ei ole Teie õigusi rikkunud Teie väidetava ebavõrdse kohtlemisega ega ka Teie kahju hüvitamise taotluse rahuldamata jätmisega.

Loodan, et toodud selgitustest oli abi.

Lugupidamisega

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Indrek-Ivar Määrits 693 8406
indrek-ivar.maarits@oiguskantsler.ee